

зана мисъл. На този знак при четене съответствува една пауза, която рязко прекъсва потока на речта, и една незавършена интонация. Например:

*Аз искам, но ...
Как може да ...
Аз тръгвам, пък ...*

Многоточие се поставя и вместо пропуснат текст при цитиране. Например:

Според автора това е "най-голямото събитие ... на века".

Истинско многоточие (много точки, подредени линейно) се пише за изпълване на ред, например в съдържание на книга или във формуляри, където се определят места за попълване на данни.

ЗАПЕТАЯ (ЗАПЕТАЙКА)

Запятаята е знак за отделяне на думи или смислено свързани словосъчетания и изречения от писмения текст. На този знак при четене съответствува по-кратка пауза и незавършена полуизреченска интонация.

Запятая се пише:

1. При еднородни части на изречението:
 - а) свързани безсъюзно:

Той беше добър, прилежен ученик.

- б) свързани със съотносителни съюзи:

Той не беше нито добър, нито прилежен.

- в) свързани с противоположителни съюзи:

Той беше бавен, но умен.

2. При повторени части на изречението:

*Хората, хората не искат.
Бедни, бедни Македонски!*

3. При обособени части на изречението:

Ученици, занимаващи се със спорт, са по-здравни.

4. При обръщания:

- а) В началото на писмен документ:

Господин Директоре,

- б) В началото, в средата или в края на изречението:

*Иване, къде отиваш?
Каж ми, Иване, къде отиваш?
Къде отиваш, Иване?*

Ако обръщението е разширено, запятая се пише пред или след цялата разширена част (разширеното обръщение):

*Мила мамо, кога ще си дойдеш?
Каж ми, мила мамо, кога ще си дойдеш?
Кога ще си дойдеш, мила мамо?*

5. При вметнати думи в изречението:

*Разбира се, ще отида.
Борбата, както казват, е епична.*

6. Между простите изречения в състава на сложното, когато са свързани без съюз:

*Учителката влезе в клас, учениците я поздравиха, уро-
кът започна.*

7. Между простите изречения в състава на сложното, когато са свързани със съчинителни и подчинителни съюзи:

*Искам да отида на екскурзия, но не ме пускат.
Аз помислих, че той ще дойде.
Това е предметът, който най-много обичам.*

Когато съюзите са разширени, запетая се пише пред целия разширен съюз:

Той ще успее, при условие че чете много.

Когато пред съюзите има гуми, които ги поясняват и са тясно свързани с тях, запетаята се пише пред тези гуми:

Четох една статия, заглавието на която не помня.

Когато подчиненото изречение разкъсва главното, то се отделя от двете страни със запетая:

Утре, когато се върна от училище, ще ти се обадя.

8. При повтаряне на съюз:

*Чета и почивам, и спортувам.
Или ще чета, или ще пиша, или ще отида на кино.*

9. За отделяне на населено място от дата или година:

*София, 25 октомври 1991 година
София, 1991*

Запетая не се пише:

1. Между еднородни части, свързани със съюза и:

Той е добър и честен.

2. Между нееднородни части на изречението:

Той е истински добър приятел.

3. При някои вметнати гуми, като обаче, може би, сякаш, например, всъщност, според мене, вероятно, като че ли и др.

Той обаче не дойде.

*Той всъщност е едно добро момче.
Той сякаш това и чакаше.*

При определени условия тези вметнати гуми и изрази може да се отделят със запетая:

4. Пред съюза като в изрази за сравнение:

Той е здрав като камък.

5. Между два съседни съюза:

Ще дойда, но ако ме поканиш.

6. Пред съюза че, когато той влиза в състава на сложен съюз: въпреки че, макар че, така че, при все че и др.:

Ще дойда, въпреки че много съм уморен.

7. Между прости изречения, свързани със съюзите и, или:

*Аз четох цял ден и писах домашни.
Аз ще чета или ще отида на кино.*

8. Пред подчинено изречение, свързано с главното с въпросителна дума или частица:

Питам те какво правиш.

Питам те четеш ли.

Питам те дали четеш.

Внимание! 1. Понякога в училище правилата за употребата на запетая се абсолютизират. Казва се например:

"Пред **и** никога не се пише запетая"

Или:

"Пред **че** винаги се пише запетая"

Тези абсолютни твърдения не са верни. Както вече видяхме, пред съюза **и** се пише запетая, когато:

а) той се повтаря (*Вървяхме и пеехме, и се смеехме*)

б) пред него има обособена част на изречението (*Вървяхме, изпълнени с чувство на радост, и си пеехме*).

в) едно подчинено изречение разкъсва главно изречение (*Ученикът, който седеше на първия чин, и неговият приятел бяха най-добрите ученици*).

г) едно подчинено изречение или обособена част разкъсват сложно съчинено изречение (*Вървяхме по пътеката, която криволичеше, и си пеехме. Вървяхме по пътеката, криволичеща по склона, и си пеехме*).

Както също вече видяхме, пред **че** не се пише запетая, когато **че** влиза в състава на разширен съюз или съюзен израз:

Аз исках, макар че не успях.

Аз закъснях, въпреки че бързах.

Аз ще отида, при условие че всички отидат.

В тези случаи запетаята "се премества" пред целия разширен съюз или съюзен израз.

2. Не забравяйте да пишете втората запетая при обособени части или при подчинени изречения, които разкъсват главното:

Ботев, загинал толкова млад, е най-големият български поет.

Ботев, който загива толкова млад, е най-големият български поет.

3. Когато съотносителният съюз **както** - **така** и свързва еднородните части на изречението, запетая се пише само пред втория съюз (втората съставка на съотносителния съюз):

Аз обичам както плодовете, така и зеленчуците.

ТОЧКА И ЗАПЕТАЯ

Този препинателен знак се употребява в по-разширени изреченски конструкции, в които има повече запетая, за да се разграничат по-ясно отделните изречения. Например:

Отивайки на училище, детето научава, че съществува наука граматика, която се състои от морфология и синтаксис; че съществува наука фонетика, която изучава говорните звукове; че съществува наука лексикология, която изучава лексикалното значение на думите.